

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

EUROSISTĒMAS SPECIĀLISTU MAKROEKONOMISKĀS IESPĒJU APLĒSES EURO ZONAI

Pamatojoties uz informāciju, kas pieejama līdz 2009. gada 20. novembrim, Eurosistēmas speciālisti sagatavojuši euro zonas makroekonomiskās attīstības iespēju aplēses.¹ Atspoguļojot lēnas atveseļošanās perspektīvas visā pasaulē, paredzams, ka reālā IKP gada vidējais pieaugums 2009. gadā būs no -4.1% līdz -3.9%, 2010. gadā paaugstināsies no 0.1% līdz 1.5% un 2011. gadā būs no 0.2% līdz 2.2%. Paredzams, ka aplēšu periodā saglabāsies mērena inflācija, ko mazinās ekonomiskais atslābums euro zonā. Gaidāms, ka kopējās SPCI inflācijas vidējais pieauguma temps 2009. gadā būs 0.3%, 2010. gadā tas palielināsies līdz 0.9–1.7% un 2011. gadā būs 0.8–2.0%.

A ielikums

TEHNISKIE PIENĒMUMI PAR PROCENTU LIKMĒM, VALŪTU KURSIEM, PREČU CENĀM UN FISKĀLO POLITIKU

Tehniskie pieņēmumi par procentu likmēm un gan enerģijas, gan neenerģijas preču cenām balstīti uz tirgus gaidām atbilstoši stāvoklim 2009. gada 12. novembrī.¹ Pieņēmums par īstermiņa procentu likmēm ir tīri tehniska rakstura. Īstermiņa procentu likmes nosaka pēc 3 mēnešu EURIBOR, tirgus gaidas iegūstot, pamatojoties uz biržā tirgto nākotnes līgumu procentu likmēm. Saskaņā ar šo metodiku īstermiņa procentu likmju kopējais vidējais rādītājs 2009. un 2010. gadā būs 1.2%. Pieņemts, ka 2011. gadā tas palielināsies līdz 2.4%. Tirgus gaidas attiecībā uz euro zonas valstu valdības 10 gadu obligāciju nominālajām peļņas likmēm rāda, ka 2009. gadā vidējais līmenis būs 4.0% un 2010. un 2011. gadā tas nedaudz pieaugs (attiecīgi līdz 4.1% un 4.6%). Pamataplēšē ņemta vērā nesenā finansēšanas nosacījumu uzlabošanās un ietverts pieņēmums, ka banku aizdevumu procentu likmju starpības ar minētajām procentu likmēm iespēju aplēšu periodā nedaudz samazināsies. Līdzīgi tiek pieņemts, ka kredīšanas nosacījumi iespēju aplēšu periodā pakāpeniski tiks atviegloti. Runājot par preču cenām, pamatojoties uz tendenci biržā tirgto nākotnes līgumu tirgū divu nedēļu periodā, kas beidzās pēdējā datu aktualizēšanas termiņā, pieņemts, ka gada vidējās naftas cenas 2009. gadā būs 62.2 ASV dolāri par barelu, 2010. gadā – 81.4 ASV dolāri par barelu un 2011. gadā – 85.9 ASV dolāri par barelu. Aplēsts, ka neenerģijas preču cenas ASV dolāros 2009. gadā būtiski samazināsies (par 22.3%), 2010. gadā palielināsies par 24.7%, bet 2011. gadā kāpums būs mērenāks – 4.0%.

Pieņēmumi par divpusējiem valūtas kursiem iespēju aplēšu periodā nemainās salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem, kas dominēja divu nedēļu laikā līdz pēdējam datu aktualizēšanas termiņam. Tas nozīmē, ka euro kurss attiecībā pret ASV dolāru 2009. gadā varētu būt 1.39 un 2010. un 2011. gadā – 1.49, bet euro efektīvais kurss 2009. gadā varētu palielināties vidēji par 0.8% un 2010. gadā – par 2.2%.

Pieņēmumi par fiskālo politiku pamatoti uz atsevišķu euro zonas valstu budžeta plāniem, kas bija pieejami 2009. gada 20. novembrī. Tie ietver visus politikas pasākumus, kurus jau apstiprinājuši valstu parlamenti vai kurus valdības jau detalizēti izstrādājušas un kurus, domājams, apstiprinās likumdošanas procesā.

¹ Naftas un pārtikas cenu pieņēmumi balstīti uz biržā tirgto nākotnes līgumu cenām līdz 2011. gada beigām. Tiek pieņemts, ka pārējo preču cenas līdz 2010. gada beigām atbildīs biržā tirgto nākotnes līgumu cenām un pēc tam attīstīsies atbilstoši pasaules ekonomiskajai aktivitātei.

¹ Eurosistēmas speciālistu makroekonomiskās iespēju aplēses kopīgi izstrādā ECB un euro zonas valstu NCB speciālisti. Šīs iespēju aplēses divas reizes gadā izmanto par pamatu Padomes vērtējumam par tautsaimniecības attīstību un cenu stabilitātes riskiem. Sīkāka informācija par izmantotajām procedūrām un metodēm sniegta dokumentā *A guide to Eurosystem staff macroeconomic projection exercises* (ECB, 2001. gada jūnijs), kas pieejams ECB interneta lapā. Lai atspoguļotu ar iespēju aplēsēm saistīto nenoteiktību, katra mainīgā lieluma atainošanai izmanto diapazonus. Tos veido, izmantojot atšķirības starp faktisko iznākumu un vairāku iepriekšējo gadu laikā sagatavotajām iespēju aplēsēm. Diapazons ir divreiz lielāks par šo atšķirību vidējo absolūto vērtību. Izmantotā metode, t.sk. korekcijas, kas veiktas, lai atspoguļotu izņēmuma gadījumus, izskaidrota dokumentā *New procedure for constructing Eurosystem and ECB staff projection ranges* (ECB, 2009. gada decembris), kas arī pieejams ECB interneta lapā.

STARPTAUTISKĀ VIDE

Pasaules tautsaimniecības perspektīva turpina uzrādīt uzlabošanās pazīmes, un pagrieziena punkts atveseļošanās virzienā parādījās 2009. gada 2. ceturksnī. Paredzams, ka tuvākajā laikā atveseļošanās būs nevienmērīga, jo tās dinamiku visvairāk ietekmē stimulējoši fiskālie un monetārie pasākumi, tirdzniecības uzlabošanās un krājumu cikls. Lai gan dažiem faktoriem ir tikai īslaicīga ietekme, gaidāms, ka pakāpeniska finansēšanas nosacījumu uzlabošanās nodrošinās ilgstošāku atbalstu paredzamajai globālajai atlabšanai. Kopumā paredzams, ka pasaules tautsaimniecības izaugsme visā iespēju aplēšu periodā joprojām būs lēnāka par agrākajām tendencēm, jo īpaši attīstītajās valstīs atveseļošanās ir lēna un to joprojām ietekmē krīze. Tiek lēsts, ka pasaules reālais IKP ārpus euro zonas esošajās valstīs 2009. gadā vidēji samazinājies par 0.6%, bet tiek pieņemts, ka 2010. gadā tas pieaugs par 3.5% un 2011. gadā – par 3.9%. Tiek lēsts, ka 2009. gadā pieauguma temps euro zonas eksporta tirgos samazinājies vēl straujāk (līdz –12.2%), un tiek pieņemts, ka 2010. un 2011. gadā tas atjaunosies (sasniegdot attiecīgi 4.2% un 4.7%).

REĀLĀ IKP PIEAUGUMA IESPĒJU APLĒSES

Euro zonas reālā IKP pieauguma temps 2009. gada 3. ceturksnī atkal kļuva pozitīvs, un reālais IKP pieauga pirmoreiz kopš 2008. gada 1. ceturkšņa. Pieejamie dati liecina, ka vairāki faktori varētu būt veicinājuši izaugsmi, piemēram, stimulējošu fiskālo pasākumu kopums, krājumu cikls un tirdzniecības apjoma kāpums. Kad 2010. gada sākumā apvēršīsies šie daļēji īslaicīgie faktori, paredzams, ka IKP pieauguma temps atkal kļūs mērenāks. Visā iespēju aplēšu periodā līdz 2011. gadam paredzams, ka ekonomisko aktivitāti pakāpeniski veicinās eksports un spēcīgāks iekšzemes pieprasījums. Monetārās politikas darbību un būtisko centienu atjaunot finanšu sistēmas funkcionēšanu novēlotā ietekme iespēju aplēšu periodā stimulē atveseļošanos. Tomēr paredzams, ka izaugsmes temps būs vājāks nekā pirms recesijas, jo dažādos sektoros būs nepieciešams veikt bilanču uzlabošanu un patēriņu mazinās darba tirgus perspektīvu pasliktināšanās. Gada izteiksmē paredzams, ka pēc 0.5% kāpuma 2008. gadā reālā IKP kāpums 2009. gadā būs no –4.1% līdz –3.9%, pieaugot 2010. gadā no 0.1% līdz 1.5% un 2011. gadā – no 0.2% līdz 2.2%.

Gaidāms, ka no IKP iekšzemes komponentiem kopējais ieguldījumu apjoms samazināsies līdz 2011. gada sākumam, lai gan samazinājuma temps saruks. Tie lēsts, ka privātos nemājokļu ieguldījumus ierobežos zema jaudu izmantošana, vājš pieprasījums, augsta nenoteiktība un neliela peļņa. Paredzams, ka ieguldījumu mājoklī apjomu samazinās notiekošās korekcijas dažu valstu mājokļu tirgos. Atbilstoši fiskālo pasākumu programmām, kas publiskotas vairākās euro zonas valstīs, tiek pieņemts, ka reālie valsts ieguldījumi 2009. un 2010. gadā reālajā izteiksmē strauji pieaugs, pirms samazināsies nākamajā gadā.

Gaidāms, ka arī privātā patēriņa pieaugums būs ierobežots. Paredzams, ka reālie ienākumi samazināsies gandrīz visā iespēju aplēšu periodā, lai gan gaidāms, ka reālos ienākumus veicinās mērens darba samaksas kāpums, zema inflācija un valdības pārvedumi. Turklāt paredzams, ka 2009. gadā saistībā ar ekonomisko nenoteiktību, pieaugošo bezdarbu un mājokļu cenu sarukumu vērotais piesardzības uzkrājumu kāpums iespēju aplēšu periodā tikai nedaudz samazināsies.

1. tabula. Makroekonomiskās iespēju aplēses euro zonai

(gada vidējās pārmaiņas; %)^{1), 2)}

	2008	2009	2010	2011
SPCI	3.3	0.3 – 0.3	0.9 – 1.7	0.8 – 2.0
Reālais IKP	0.5	-4.1 – -3.9	0.1 – 1.5	0.2 – 2.2
Privātais patēriņš	0.4	-1.2 – -1.0	-0.2 – 0.8	0.2 – 1.8
Valdības patēriņš	2.0	2.2 – 3.0	0.5 – 1.7	0.4 – 1.8
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-0.6	-11.3 – -10.5	-3.1 – -0.1	-1.7 – 2.3
Eksports (preces un pakalpojumi)	0.8	-14.5 – -12.5	0.6 – 5.6	0.7 – 6.5
Imports (preces un pakalpojumi)	0.9	-12.6 – -11.0	0.4 – 4.6	0.8 – 5.4

1) Reālā IKP un tā sastāvdaļu iespēju aplēsēs izmantoti atbilstoši darbadienu skaitam koriģēti dati. Eksporta un importa iespēju aplēsēs ietverta euro zonas iekšējā tirdzniecība.

2) Šajos rādītājos Slovākija ietverta jau 2008. gadā, izņemot attiecībā uz SPCI, kur Slovākija ietverta tikai no 2009. gada. 2009. gada vidējās procentuālās pārmaiņas aprēķinātas, iekļaujot Slovākiju euro zonā jau 2008. gadā.

Pēc strauja krituma gada sākumā 2009. gada vidū euro zonas eksporta apjoms sāka pieaugt. Paredzama pakāpeniska eksporta atveseļošanās – to veicinās ārējā pieprasījums kāpums, lai gan gaidāms, ka cenu konkurētspēja nedaudz ierobežos eksporta apjomu. Euro zonas imports 2009. gadā ievērojami samazinājies, taču paredzams, ka tas atveseļosies nākamajos divos gados, pieaugot galapieprasījumam. Tā kā tiek lēsts, ka 2009. gadā eksporta apjoms saruks pat straujāk nekā imports, neto tirdzniecība būtiski veicina IKP samazināšanos 2009. gadā. Pozitīvs neto tirdzniecības devums gaidāms no 2010. gada.

Atspoguļojot novēlotās korekcijas saistībā ar līdz 2009. gada vidum vēroto kraso ražošanas apjoma sarukumu un paredzēto ekonomiskās aktivitātes vājināšanos, gaidāms, ka līdz 2011. gadam euro zonā samazināsies nostrādāto stundu kopskaits. Lai gan attiecīgās korekcijas sākotnēji pārsvarā izraisīs stundu skaita samazināšana uz vienu strādājošo, gaidāms, ka tās arvien vairāk ietekmēs nodarbināto skaitu. Tiek lēsts, ka darbaspēka pieprasījumu mazinās arī ierobežotā darba samaksas sarukšana krasas ekonomiskās aktivitātes palēnināšanās kontekstā. Atspoguļojot nodarbināto skaita samazinājumu, gaidāms, ka bezdarba līmenis iespēju aplēšu periodā paaugstināsies.

Gaidāms, ka iespēju aplēšu periodā krīze mazinās potenciālo izaugsmi. Potenciālās izaugsmes kritums atspoguļo neizbēgamo strukturālā bezdarba pieaugumu, zemāku līdzdalības līmeni un spēju ieguldījumu apjoma samazināšanos, kas negatīvi ietekmēs pamatkapitālu. Šīs ietekmes apjoms tomēr ir ļoti neskaidrs, un potenciālās izaugsmes un, attiecīgi, ražošanas apjoma starpības iespēju aplēses saistītas ar vēl lielāku nenoteiktību nekā parasti. Neraugoties uz to, gaidāms, ka paredzamā ražošanas apjoma starpība iespēju aplēšu periodā saglabāsies ievērojami negatīva.²

CENU UN IZMAKSU IESPĒJU APLĒSES

Gaidāms, ka SPCI gada inflācija 2009. gada 4. ceturksnī kļūs pozitīva pēc zemākā līmeņa (-0.4%) sasniegšanas 2009. gada 3. ceturksnī. Šīs tendences pamatā galvenokārt ir spēcīgi bāzes efekti, ko izraisījis agrākais preču cenu kritums. Pēc tam paredzams, ka saglabāsies mērena inflācija, ko mazinās ekonomiskais atslābums euro zonā. Gaidāms, ka gada vidējā inflācija 2009. gadā būs aptuveni 0.3%, un paredzams, ka 2010. gadā tā paaugstināsies līdz 0.9–1.7%, bet 2011. gadā – līdz 0.8–2.0%. Gaidāms, ka SPCI (izņemot enerģiju) gada pārmaiņu tempa lejupvērstā tendence būs vērojama līdz 2010. gadam, atspoguļojot kopējā pieprasījuma samazināšanos, un 2011. gadā saglabāsies mērenā līmenī.

² Sk. 2009. gada jūlija "Mēneša Biļetena" ielikumu *Potential output estimates for the euro area* ("Potenciālās produkcijas izlaides aplēses euro zonai").

Detalizētākā skatījumā gaidāms, ka 2009. gadā vēroto ārējā cenu spiediena samazinājumu tuvākajā nākotnē nomainīs pieaugums, galvenokārt atspoguļojot pieņēmumus par preču cenu tendencēm, bet arī konkurentu cenu pieaugumu. Runājot par iekšzemes cenu spiedienu, 2009. gadā ievērojami sarucis darba samaksas spiediens, ņemot vērā darba tirgus pasliktināšanos un inflācijas samazināšanos. Nākotnē paredzams, ka saglabāsies lēns darba samaksas kāpums. 2009. gadā tomēr spēji palielinājās vienības darbaspēka izmaksu pieaugums – galvenokārt darba ražīguma krituma dēļ, kā arī tāpēc, ka darba samaksa uz ekonomiskās aktivitātes kritumu reaģēja lēni. Turpmāk darba ražīgumam palielinoties saskaņā ar ciklisku uzlabošanos, paredzams, ka vienības darbaspēka izmaksas 2010. gadā samazināsies un 2011. gadā paaugstināsies tikai nedaudz. Lai gan peļņas maržas lielākoties absorbējušas spējo vienības darbaspēka izmaksu kāpumu 2009. gadā, gaidāms, ka vēlāk iespēju aplēšu periodā tās atkal paaugstināsies, uzņēmumiem cenšoties atgūt daļu agrākā samazinājuma, kad ekonomiskā aktivitāte pakāpeniski pieaugs.

SALĪDZINĀJUMS AR 2009. GADA SEPTEMBRA IESPĒJU APLĒSĒM

Salīdzinājumā ar 2009. gada septembra "Mēneša Biļetenā" publicēto reālā IKP pieauguma diapazonu 2009. gadā paredzamais pieauguma diapazons nedaudz samazinājies. 2010. gada diapazons ir koriģēts un tagad ir augstāks. Tas daļēji atspoguļo 2009. gada beigās veikto korekciju ietekmi.

Runājot par SPCI inflāciju, 2009. gada rādītājs atbilst 2009. gada septembrī publicētajam diapazonam, bet 2010. gada diapazons tagad ir nedaudz augstāks.

2. tabula. Salīdzinājums ar 2009. gada septembra iespēju aplēsēm

(gada vidējās pārmaiņas; %)

	2009	2010
Reālais IKP – 2009. gada septembris	-4.4 – -3.8	-0.5 – 0.9
Reālais IKP – 2009. gada decembris	-4.1 – -3.9	0.1 – 1.5
SPCI – 2009. gada septembris	0.2 – 0.6	0.8 – 1.6
SPCI – 2009. gada decembris	0.3 – 0.3	0.9 – 1.7

B ielikums

CITU INSTITŪCIJU PROGNOZES

Pieejamas arī vairākas starptautisko organizāciju un privātā sektora iestāžu sagatavotās prognozes euro zonai. Taču šīs prognozes nav precīzi salīdzināmas cita ar citu vai ar Eurosistēmas speciālistu makroekonomiskajām iespēju aplēsēm, jo tās nav sagatavotas vienā laikā. Turklāt to pieņēmumi par fiskālajiem, finanšu un ārējiem mainīgajiem lielumiem, t.sk. naftas un citu preču cenām, iegūti, izmantojot atšķirīgas (daļēji nenorādītas) metodes. Visbeidzot, dažādās prognozēs izmantotas atšķirīgas metodes datu koriģēšanai atbilstoši darbadienu skaitam (sk. tabulu).

Pašlaik pieejamās citu institūciju prognozes rāda, ka euro zonas reālais IKP 2009. gadā samazināsies par 3.8–4.2%. Gaidāms, ka pēc tam IKP pieaugums būs pozitīvs (2010. gadā – 0.3–1.2% un 2011. gadā – 1.3–1.7%). Visas šīs prognozes pamatā iekļaujas Eurosistēmas speciālistu iespēju aplēšu diapazonos.

Attiecībā uz inflāciju citu institūciju pieejamās prognozes paredz, ka vidējā SPCI gada inflācija 2009. gadā būs 0.2–0.3%, 2010. gadā – 0.8–1.2% un 2011. gadā – 0.7–1.6%. Šīs inflācijas prognozes pamatā iekļaujas Eurosistēmas speciālistu iespēju aplēšu diapazonos.

Euro zonas reālā IKP pieauguma un SPCI inflācijas prognožu salīdzinājums

(gada vidējās pārmaiņas; %)

	Publiskošanas datums	IKP kopējais pieaugums			SPCI inflācija		
		2009	2010	2011	2009	2010	2011
SVF	2009. gada oktobris	-4.2	0.3	1.3	0.3	0.8	0.8
Profesionālo prognozētāju apsekojums	2009. gada oktobris	-3.9	1.0	1.6	0.3	1.2	1.6
Eiropas Komisija	2009. gada novembris	-4.0	0.7	1.5	0.3	1.1	1.5
<i>Consensus Economics</i> prognozes	2009. gada novembris	-3.8	1.2	1.5	0.3	1.1	1.5
OECD	2009. gada novembris	-4.0	0.9	1.7	0.2	0.9	0.7
Eurosistēmas speciālistu iespēju aplēses	2009. gada decembris	-4.1 – -3.9	0.1 – 1.5	0.2 – 2.2	0.3 – 0.3	0.9 – 1.7	0.8 – 2.0

Avoti: Eiropas Komisijas ekonomiskās prognozes, 2009. gada rudens; SVF Pasaules tautsaimniecības perspektīvas, 2009. gada oktobris; OECD Provizoriskas tautsaimniecības perspektīvas, 2009. gada novembris; *Consensus Economics* prognozes un ECB profesionālo prognozētāju apsekojums.

Piezīme. Gan Eurosistēmas speciālistu makroekonomiskajās iespēju aplēsēs, gan OECD prognozēs uzrādīts atbilstoši darbadienu skaitam koriģēts gada pieauguma temps, bet Eiropas Komisija un SVF gada pieauguma tempu uzrāda, neveicot korekcijas atbilstoši darbadienu skaitam gadā. Citās prognozēs nav norādīts, vai tajās uzrādītie dati ir vai nav koriģēti atbilstoši darbadienu skaitam.

© Eiropas Centrālā banka, 2009

Adrese: Kaiserstrasse 29, 60311 Frankfurt am Main, Germany
 Pasta adrese: Postfach 16 03 19, 60066 Frankfurt am Main, Germany
 Tālrunis: +49 69 1344 0
 Fakss: +49 69 1344 6000
 Interneta lapa: <http://www.ecb.europa.eu>

Visas tiesības rezervētas.

Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.